

Karlovačke rijeke - temelj razvoja turizma grada

Adilović, Silvio

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:073724>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA

Silvio Adilović

KARLOVAČKE RIJEKE – TEMELJ RAZVOJA TURIZMA

GRADA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2017.

Silvio Adilović

KARLOVAČKE RIJEKE – TEMELJ RAZVOJA TURIZMA
GRADA

ZAVRŠNI RAD

Veleučilište u Karlovcu

Poslovni odjel

Stručni studij Ugostiteljstva

Kolegij: Osnove specifičnih oblika turizma

Mentor: Mateja Petračić, dipl.oec.

Matični broj indeksa: 0618613071

Karlovac, srpanj 2017.

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja	1
1.3. Sadržaj i struktura rada	1
2. DEFINIRANJE TURISTIČKE DESTINACIJE GRADA KARLOVCA	2
2.1. Prirodni turistički resursi	3
2.2. Antropogeni turistički resursi	7
2.2.1. Manifestacije	9
3. ANALIZA STANJA TURIZMA NA PODRUČJU GRADA KARLOVCA	12
3.1. Analiza smještajnih kapaciteta	12
3.2. Analiza turističkog prometa.....	14
4. TURISTIČKA VALORIZACIJA RIJEKA GRADA KARLOVCA	19
4.1. Korana	25
4.1.1. Ribolov.....	26
4.1.2. Rafting.....	26
4.1.3. Kupališni turizam.....	27
4.1.4. Cikloturizam	28
4.2. Kupa.....	28
4.2.1. Ribolov.....	29
4.2.2. Rafting.....	29
4.2.3. Kupališni turizam.....	29
4.2.4. Žitna lađa	30
4.2.5. Cikloturizam	31
4.3. Mrežnica	32
4.3.1. Ribolov.....	32

4.3.2. Rafting.....	32
4.3.3. Kupališni turizam.....	33
4.3.4. Cikloturizam	33
4.4. Dobra	34
4.4.1. Ribolov.....	34
4.4.2. Kupališni turizam.....	34
4.4.3. Cikloturizam	35
5. SMJERNICE BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA NA RIJEKAMA GRADA KARLOVCA	36
6. ZAKLJUČAK	38
POPIS LITERATURE	39
POPIS TABLICA.....	41
POPIS GRAFIKONA	42
POPIS SLIKA	43

SAŽETAK

Rad se bavi analizom karlovačkih rijeka kao jednog od glavnih temelja razvoja turizma u gradu Karlovcu. Karlovac je jedan od rijetkih gradova koji unutar svojih administrativnih granica imaju čak četiri velike rijeke (u odnosu na veličinu grada). Rijeka Korana, Kupa, Mrežnica i Dobra pružaju velik broj mogućnosti za razvoj turizma a pritom se posebice misli na odmor, sport, rekreaciju, aktivni odmor ili samo kupanje. Rijeke su osnova za razvoj kupališnog turizma, raftinga, veslanja i brojnih drugih sportsko-rekreacijskih oblika turizma.

Glavni cilj koji se mora u Karlovcu postaviti jest što bolje iskoristiti turističke resurse kako bi oni privukli što veći broj turista. Potrebno je voditi računa o tome da turistički razvitak obogaćuje i poboljšava kvalitetu života lokalnog stanovništva. Ako se dobro koriste specifični oblici turizma mogu, među ostalim poboljšati kvalitetu turističke ponude, produžiti sezonu izvan ljetnih mjeseci i postaviti temelje za daljnji razvoj turističke destinacije.

Ključne riječi: Karlovac, turizam, rijeke, specifični oblici turizma

ABSTRACT

The paper analyzes the Karlovac rivers as one of the main foundations of tourism development in the city of Karlovac. Karlovac is one of the few cities that within their administrative boundaries have four major rivers (in relation to the size of the city). Rivers Korana, Kupa, Mrežnica and Dobra provide a number of opportunities for the development of tourism with particular emphasis on vacation, sports, recreation, active holidays or just swimming. Rivers are the basis for the development of bathing tourism, rafting, paddling and many other sports and recreational forms of tourism

The main objective which should be set in Karlovac is creating better use of tourism resources so that they can reach the largest number of tourists. It is necessary to keep in mind that tourism development enriches and improves the quality of life of local residents. If specific forms of tourism are used well, they may, among other things, improve the quality of tourist offer, extend the season beyond the summer months and lay the foundations for further development of tourist destinations.

Keywords: Karlovac, Tourism, Rivers, Specific forms of tourism

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Grad Karlovac jedan je od rijetkih gradova koji se mogu pohvaliti s četiri rijeke. Zbog nezainteresiranosti svih sudionika za razvoj turizma došlo je do toga da se rijeke, kao turistički resursi nedovoljno iskorištavaju. Završni rad se stoga bavi specifičnim oblicima turizma za koje postoji resursna osnova i koji mogu unaprijediti živote lokalnog stanovništva. Osim toga rad analizira trenutna turistička kretanja (turistički dolasci, noćenja, prihodi turističke zajednice itd.) kao i prirodne i antropogene resurse grada Karlovca.

1.2. Izvori podataka i metode prikupljanja

Glavni dokument za izradu rada bila je „Strategija razvoja turizma grada Karlovca 2012.-2020.“. Podaci o kretanjima turista dolaze iz internih podataka turističke zajednice grada Karlovca. Ostatak podataka prikupljen je sa internetskih stranica i iz stručne literature. Kod odabira stranica prednost su imale one koje su povezane sa državnim tijelima i službene stranice organizacija i klubova koji na području grada Karlovca održavaju neki od oblika turizma koji se temelji na rijekama. Korištene metode prikupljanja podataka su metode analize, sinteze, deskripcije i statistička metoda.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad se sastoji od 6 poglavlja. Nakon uvoda se analiziraju značajke grada Karlovca; prirodni i antropogeni turistički resursi, kao i manifestacije. U trećem poglavlju se istražuje trenutno turističko stanje na karlovačkom području; broj noćenja, dolazaka, struktura smještaja, ali i ostali turistički pokazatelji. Četvrto poglavlje namijenjeno je analizi specifičnih oblika turizma i rijekama na kojima se isti odvijaju. U nastavku su navedene smjernice budućeg razvoja turizma na području grada Karlovca. Na kraju se donosi zaključak u kojem se daje osvrt na spoznaje do kojih se u radu došlo.

2. DEFINIRANJE TURISTIČKE DESTINACIJE GRADA KARLOVCA

Grad Karlovac nalazi se u Pokuplju, 56 kilometara jugozapadno od Zagreba. Leži u području tokova rijeka Kupe, Mrežnice, Korane i Dobre.¹ Iz zadnjeg popisa stanovništva (2011. godine) vidljivo je da Karlovac ima 55 705 stanovnika i nalazi se odmah iza Pule (57 460 stanovnika) i ispred Siska (47 758 stanovnika).² Karlovac ima umjereno kontinentalnu klimu koju odlikuju izražena godišnja doba – vruća ljeta s čestim pljuskovima i hladne zime s snijegom koji se u prosjeku zadržava 40 dana. Proljeća i jeseni su blage. Najviše padalina ima u jesen i zimu, dok su ljeta i proljeća nešto sušnija. Grad se nalazi na križanju najvažnijih hrvatskih i europskih autocesta te kroz njega prolaze svi prometni tokovi između sjevera i juga Hrvatske. Od najveće zračne luke u Hrvatskoj – „Franjo Tuđman“ Karlovac je udaljen 55 kilometara. Karlovac je mjesto gdje se sijeku autocesta, mnoge državne ceste i željeznička pruga što mu daje status tranzitnog grada. „Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012. – 2020.“ navodi kako željeznički promet još nije dobro turistički iskorišten.³

Slika 1: Karlovac

Izvor: Internetska stranica „Aktiviraj Karlovac“, www.aktivirajkarlovac.net, 1.5.2017.

¹ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=30588, 25.2.2017.

² Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, 25.2.2017.

³ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

Karlovac, kao turistička destinacija, ima mnoge turističke resurse, a samo neki svojom pojavnošću mogu privući turiste. Analizom i popisivanjem resursa pronalaze se oni koji su pogodni za odvijanje turističke djelatnosti. Osnovna podjela resursa je na prirodne i društvene, ovi drugi imaju manifestacije kao podskupinu.⁴

2.1. Prirodni turistički resursi

Karlovac, zajedno sa okolicom ima izrazito razvijenu hidrografsku mrežu što znači da na tom području postoji velik broj potoka, rijeka i vodenih tijela. Karlovačke rijeke su Korana, Kupa, Mrežnica i Dobra, svaka jedinstvena na svoj način. Rijeke imaju važnu ulogu u razvoju turizma jer njihov stupanj privlačnosti ovisi o mogućnostima kupanja, veslanja, raftinga, ribolova i sportsko rekreacijskih mogućnosti. Osim toga, mnoge rijeke se posjećuju zbog svojih estetskih i kuriozitetnih svojstava. Turistima su atraktivni slapovi, brzaci, kaskade, ponori, kanjoni i sutjeske kroz koje prolaze brze i čiste rijeke.⁵ U naselju Rečica, koje je osam kilometara udaljeno od Karlovca nalazi se geotermalni izvor koji još nije turistički iskorišten.⁶

O rasprostranjenosti prirodnih resursa na području grada Karlovca svjedoče i šume koje pokrivaju više od trećine administrativne površine grada Karlovca i važan su temelj razvoja lovnog turizma. Grad Karlovac trenutno ima 11 lovišta i 6 lovačkih kuća. Glavne vrste divljači u ovim lovištima su srna, obični zec, divlja svinja, fazan - gnjetao, divlja patka i trčka skvržulja. Ribolovna područja karlovačke regije čine dionica rijeke Korane od Malića do Karlovca, dionica rijeke Dobre od Bukovja Netretičkog do Gornjeg Pokuplja i dionica rijeke Kupe od Gornjeg Pokupja pa sve do Pisarovine, jezero Šumbar i Draganički ribnjaci. Grad je bogat zelenim površinama, parkovima i šetnicama. U Karlovcu se nalaze tri zaštićena područja: Cret Banski Moravci, Vrbanićev perivoj i Marmontova aleja.⁷

Gledajući odnose urbane površine i parkova, Karlovac se nalazi na prvom mjestu u Hrvatskoj. Parkovi se prvi put uređuju 1752. godine, kada su na starim gradskim bedemima posađeni drvoredi koji i danas okružuju šanac i daju vizuru zvijezde iz zraka. Najstarija hortikulturalna površina je Marmontova aleja na Dubovcu koja je posađena 1809. godine. Ime je dobila po Augustinu Marmontu, maršalu i upravitelju Ilirskih pokrajina. Danas se tu nalazi 101 stablo od

⁴ Bilen M., Bučar K., Osnove turističke geografije, Mikrorad, Zagreb 2004.g

⁵ Bilen M., Turizam i prostor, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac 2008.g.

⁶ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

⁷ Ibid.

kojih je 36 izvornih. U periodu između 1886. i 1907. godine u Karlovcu je djelovalo „Društvo za uljepšavanje grada“. Najpoznatiji rezultat njihovih aktivnosti je dvored divljih kestena koji se nalazi na potezu između Radićeve ulice i Zorin doma. Turisti danas na tom prostoru mogu uživati u ugostiteljskoj ponudi i besplatnoj internet usluzi koja je danas neizostavan dio ponude. U blizini se nalazi Modrušanov perivoj koji je najatraktivniji u proljeće kad procvatu magnolije. Kod Korane se nalazi Vrbanicev perivoj – zaštićeni spomenik vrtne arhitekture i Vunsko polje, jedno od glavnih mjesta u Karlovcu za sportsku rekreaciju i odmor. Kod Šumarske škole nalazi se Arboretum koji će biti posebno zanimljiv ljubiteljima flore jer ima više od tisuću jedinki stabla i grmlja. Parkovi su baština po kojoj su Karlovčani poznati i na koju se ponose; nagrada „Zeleni cvijet“ samo je jedan od priznanja toga.⁸

U nastavku se obrađuju rijeke karlovačkog područja kao predmet ovog završnog rada. Svaka od navedenih rijeka ima jedinstvenu ulogu u kreiranju turističke ponude turizma Karlovca. Rijeke su navedene shodno značaju za turističku valorizaciju:

1. Korana,
2. Kupa,
3. Dobra,
4. Mrežnica.

Slika 2: Rijeka Korana u Karlovcu

Izvor: Internetske stranice turističke zajednice grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/info/rijeke, 1.5.2017.

⁸ Internetsko izdanje brošure „Karlovac – Grad susreta“, www.karlovac-touristinfo.hr/sites/default/files/multimedia/karlovac-hr.pdf, 2.5.2017.

Korana izvire u nacionalnom parku „Plitvička jezera“. Službeni početak rijeke se nalazi dvadesetak metara nizvodno od Velikog slapa. Dužina iznosi 134,2 kilometara, a porječje obuhvaća 2595 kilometara kvadratnih. Kao i sve kontinentalne rijeke Hrvatske, Korana, spada u crnomorski sliv.⁹ U izvorišnom dijelu nalaze se mnoge sedrene barijere. Početak toka obilježava kanjon rijeke koji se trenutno nalazi u zoni visoke zaštite. U ljetnim mjesecima, zbog manjeg dotoka vode, rijeka ponire do granice nacionalnog parka.¹⁰ Glavne pritoke su Slunjčica i Mrežnica s lijeve strane, te rijeka Radonja s desne strane. Tok rijeke prolazi kroz mnoge krečnjačke kanjone koji na dijelovima znaju biti visoki stotinjak i više metara. U Karlovcu se ulijeva u Kupu koja nastavlja prema Sisku.¹¹

Kupa izvire u Kupeškom jezeru koje se nalazi ispod Kupičkog vrha. Rijeka je duga 294 kilometara i djelomično je granična rijeka između Hrvatske i Slovenije. Porječje pokriva površinu od 10457,9 kilometara kvadratnih od čega se više od 90% nalazi u Hrvatskoj.¹² Kupski tok se može podijeliti na dvije vrste, u gornjem i srednjem toku ona je brza i puna slapova, dok se u donjem toku usporava i postaje rijeka kojom se može ploviti. Kod Ozlja Kupa počinje teći ravno kroz Pokuplje, a nizvodno od Petrinje prolazi Posavskom ravnicom i kod Siska utječe u Savu. Prosječno najviši vodostaj je krajem svibnja, a najniži je u kolovozu. Dubina se kreće između jednog i deset metara, a najvažnije pritoke su Korana, Dobra i Glina. Od sredine 18. stoljeća do izgradnje prve pruge u Hrvatskoj rijeka je bila žila kucavica ovog kraja budući da su se njome prevozili drvo, živo i ostali resursi bitni za svakodnevni život. Na rijeci su se razvila mnoga naselja i gradovi od kojih valja spomenuti Karlovac i Sisak.¹³ U salmonidnom gornjem dijelu od riba se mogu pronaći potočna i kalifornijska pastrva, lipljan i mladica. U srednjem toku: podust, mrena, klen, plotica i mladica dok se u donjem toku: šaran, som, štika, grgeč, deverika, jez, te ostale ciprinidne vrste nizinskih voda dunavskog sliva.¹⁴

Rijeka **Dobra** izvire u blizini stare ceste koja povezuje Rijeku i Zagreb, u selu Gornja Dobra. Dužina rijeke iznosi 107,9 kilometara, a cijeli tok rijeke se može podijeliti u 3 karakteristična dijela.¹⁵ Prvi dio odnosi se na pedesetak kilometara dug tok od izvora do Đulinog ponora. Zatim

⁹ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33124, 1.5.2017.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=33124, 1.5.2017.

¹² Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=34664, 2.5.2017.

¹³ Ibid.

¹⁴ Hrvatski športsko ribolovni savez, ribolovni-savez.hr/ribolovne-vode/kupa, 2.5.2017.

¹⁵ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=15648, 5.5.2017.

prolazi kroz najveći špiljski sustav u Hrvatskoj, te ponovno izvire kod mjesta Gojak, gdje nastavlja teći sjeveroistočno, te kod mjesta Mahično utječe u Kupu. Ukupna dužina rijeke iznosi 107,9 kilometara. Donja Dobra naziv je za spojene vode Donje Dobre i Zagorske Mrežnice koje se akumuliraju u jezeru Sabljaci. Rijeka je široka 15 do 25 metara, a prosječni vodostaj iznosi 4 metra. Kao rezultat tektonskog rasjeda – riječno dno puno je neravnina sa mnoga kanala i rupa. Valja istaknuti da se u rijeci, nakon izgradnje hidroelektrane Lešče, ne mogu pronaći mnoge vrste ribe (plotica, mrena, klen, štika...). Riječno porječje pokriva područje od 900 kvadratnih kilometara.¹⁶

Rijeka **Mrežnica** duga je 62,6 kilometara, dok njezino porječje pokriva površinu od 1491 kvadratnih kilometara.¹⁷ Može se reći da rijeka nastaje iz dva izvorišna kraka: Istočne i Zapadne Mrežnice. Istočna Mrežnica izvire u blizini Brinja podno brda Kaluna. Nastavlja sjeverozapadno i ponire pod Malu Kapelu. Podzemnim tokom dolazi do Plaškog polja gdje izvire pod imenom Dretulja. Nakon vijugavog toka račva se u dva kraka koja poniru. Kod sela Mrežnica krakovi Dretulje izviru i tu rijeka dobiva ime po mjestu. Tok se nastavlja do Turnja u južnom dijelu Karlovca gdje njezine vode kao lijeva pritoka Korane nastavljaju dalje.¹⁸

Slika 3: Sedrene barijere na Mrežnici

Izvor: Internetske stranice „Ekoturizam Mrežnica“, www.mreznica.com, 1.5.2017.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42225, 18.3.2017.

¹⁸ Ibid.

Zapadna Mrežnica izvire u sjeverozapadnome dijelu Drežničkog polja. Teče prema istoku i kraj sela Drežnica ponire. Podzemnim tokom teče prema sjeveroistoku i izvire podno Zagorske kose. Kao Zagorska Mrežnica teče isprva prema sjeveru, a od Sabljak Sela do Oštarija prema jugoistoku. Ponovno ponire pod Krpelom. U blizini Tounja izvire pod nazivom Tounjčica (Dio prema sjeveru se zove Rudnica) i teče prema jugoistoku i istoku. Oko 15 km istočno od Ogulina sutječe s Istočnom Mrežnicom. Zapadna Mrežnica pregrađena je 1959. branom kraj Sabljak Sela čime je stvoreno umjetno jezero Sabljaci s površinom 170ha. Vode Zapadne Mrežnice odvođe se podzemnim kanalom do HE Goljak na rijeci Dobri. Na toku rijeke se nalaze 93 slapa koji su nastali taloženjem sedre. Mogu se istaknuti Rončevića slap sa visinom od 4,1m, Milkovića slap 8 metara i Šušnjar visok 13 metara. Mrežnica prolazi kroz različite reljefne cjeline i ima mnoge pritoke što rezultira varijacijama u protoku. tako je najniži tok od 5,8 m³/s zabilježen u blizini izvora a najviši od 122,4 m³/s kod ušća. Prosječan protok rijeke iznosi 34 m³/s.¹⁹

2.2. Antropogeni turistički resursi

U antropogene ili društvene objekte spadaju svi objekti, događanja i procesi koji su vezani uz ljudsko djelovanje u prošlosti i sadašnjosti.²⁰ Povijesno gradsko središte ili **Zvijezda** utvrda je u čije se šančeve nekada iz rijeke Kupe puštala voda. Karlovac je osnovan 13. srpnja 1579. godine kao tvrđava u blizini utvrde Dubovac. Grad se smatra primjerom talijanskoga renesansnoga urbanizma, a glavni graditelj je Matija Gambon. Utvrda je građena u obliku šesterokrake zvijezde koja je podijeljena na 24 bloka.²¹ U središtu Zvijezde nalazi se bunar iz 1869. godine ukrašen alegorijskim prikazima rijeka. Prije zdenca tu se nalazila fontana koja je vodu crpila sa borlinskih zdenaca. Između zdenca i crkve Svetog Trojstva nalazi se „Kružni Pil“ s likom djevice Marije, izgrađenog kao zavjetni spomenik protiv kuge 1691. godine.²² Među očuvanim građevina valja spomenuti još franjevački samostan, dvor Zrinskih i Frankopana (današnji Gradski muzej) i crkvu Svetog Nikole. Strategija razvoja turizma Grada Karlovca navodi da se Zvijezda pretvara u povijesni park. Velika važnost se očituje u tome da je to prvi izgrađeni grad u duhu renesansnog shvaćanja obrambenog, ali i životnog prostora koji

¹⁹ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=42225, 4.5.2017.

²⁰ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

²¹ Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=30588, 4.5.2017.

²² Turistička zajednica grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti, 5.5.2017.

je projektiran na načelima renesansne arhitekture sa simetričnim kompozicijama primijenjenim na planiranje grada.²³ **Miljokaz** je spomenik postavljen na početku Jozefine, ceste koja je Karlovac povezala s Senjom. Izgradnja ceste započela je 1781. godine kada je Karlovac postao slobodnim kraljevskim gradom. Na miljokazu su prikazane udaljenosti od svih većih gradova. Kako su na daljine upisane u germanskim miljama, spomenik je i tadašnjeg životnog stila.²⁴ **Stari grad Dubovac** naziv je za gradinu koja se nalazi na 185 metara visokom brdu u istoimenoj gradskoj četvrti. Burg, izgrađen u 13. stoljeću, je jedan od najbolje sačuvanih hrvatskih spomenika feudalnog graditeljstva. Najveći utjecaj na današnji izgleda građevine imali su Frankopani koji su ga obnovili u renesansnom stilu s gotičkim elementima. Danas je tu uređena turistički atraktivna branič kula u kojoj se nalazi stalni postav izložbe „Oko Kupe i Korane“. Od nedavno tu je i ugostiteljska ponuda što znači da stari grad polako zaokružuje svoju turističku ponudu. Tijekom godine Dubovac je mjesto održavanja mnogih manifestacija i jedno je od glavnih karlovačkih izletišta.²⁵

Podno starog grada Dubovac nalazi se **Katoličko groblje** iz 1820. godine na nekadašnjem mjestu stare karlovačke bolnice i ubožnice gdje su u 16. i 17. stoljeću pokapani umrli od kuge. Mauzoleji Vranyczany i Türk, kao i grobnice Hoffman i obitelji Vuković mogu se istaknuti kao arhitektonski spomenici s najvišom vrijednošću.²⁶ U **Etno kući Vučjak** nalaze se brojni tradicijski predmeti, oruđa, tekstilno rukotvorstvo i ostala svakodnevna pomagala koja su činila život svakog Vučjaka s kraja 19. i početka 20. stoljeća. U zbirci se nalaze keramičke i drvene posude, alati za obradu drva, oruđa za obradu zemlje, škrinje, posteljine i dr.. Svi predmeti imaju određenu etnografsku i edukativnu vrijednost i zajedno čine prikaz života, odijevanja, privređivanja i umijeća tog kraja. Na promenadi, u blizini spomenika žabi, nalazi se **paviljon Katzler**, čije postavljanje datira u 1897. godinu. Danas je paviljon mali izložbeni i multimedijalni centar, a mogu se kupiti i suveniri lokalnih umjetnika.²⁷ **Gradsko kazalište Zorin dom** rezultat je napora pjevačkog društva „Zora“ da u gradu podigne dom koji ne samo da će biti njihovo mjesto za koncerte, već i društveno središte grada. Zorin dom je otvoren 1892. godine i danas je popularno mjesto za izlazak karlovačkih kulturnjaka. Tu se održavaju kazališne predstave, koncerti, likovne manifestacije i ostala događanja.²⁸ U parku kod Gradskog

²³ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

²⁴ Miljokaz, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/miljokaz, 6.5.2017.

²⁵ Stari grad Dubovac, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/stari-grad-dubovac, 6.5.2017.

²⁶ Katoličko groblje Dubovac, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/katolicko-groblje-dubovac, 5.5.2017.

²⁷ Paviljon Katzler, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/paviljon-katzler, 6.5.2017.

²⁸ Zorin dom, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/gradsko-kazaliste-zorin-dom, 5.5.2017.

kazališta Zorin dom nalazi se **spomenik Radoslavu Lopašiću**, povjesničaru koji je spasio veliku hrvatsku povijesnu građu. Radoslav Lopašić autor je monografije „Karlovac, povijest i mjestopis grada i okolice“ koja je bila izdana za 300. rođendan grada.²⁹ **Glazbena škola** Karlovac najstarija je glazbena škola u Hrvatskoj. Nalazi se u samom centru grada, na „obali“ šanca u zgradi neorenesansnog pročelja. Njihovi učenici godišnje održe više od 100 koncerata, a najpoznatiji su oni održani u Zagrebačkoj katedrali, Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu, muzeju Mimari itd. Škola svojim učenicima na raspolaganju ima 6000 nota, te više od 500 knjiga o glazbi, CD-a i video kazeta.³⁰

U Karlovcu je lociran Vojni kompleks Turanj, sa stalnom izložbom na otvorenom. Trenutno su aktivne tri galerije: Vjekoslav Karas, Zilik i galerija Ulak. Od sakralnih građevina mogu se izdvojiti pavlinski samostan u Kamenskom, crkva Majke Božje Snježne i nacionalno svetište Svetog Josipa.³¹ Tradicijski običaji i narodna nošnja u pokupskom stilu izdvajaju naselja u okolici Karlovca. Stanovnici se često organiziraju u kulturno umjetnička društva radi prezentacije i očuvanja nošnje i folklor. Najvrjedniji dio etnološke baštine grada su 72 etnološke tradicijske kuće i okućnice. Glavni dio ih je smješten u mjestima oko Karlovca, u blizini Kupe; u mjestima Rečica, Šišljavić i dr.³²

2.2.1. Manifestacije

Društvena događanja ili manifestacije su jedan od temelja turističke ponude grada. Događanja povećavaju stupanj atraktivnosti turističkog mjesta, regije ili zemlje u cjelini te time obogaćuju sadržaj boravka, što je osnova za povećanje potrošnje turizma. Iako je veći dio događanja namijenjen lokalnom stanovništvu, mogu se izdvojiti manifestacije čiji opseg u većoj mjeri doprinosi turističkoj ponudi.³³ **Proljetne promenade** su tradicionalno događanje u svibanjskim subotama koje organizira TZ. To je mozaično događanje gdje posjetitelji mogu među ostalim kušati tradicionalni karlovački doručak, slikati se s poznatima osobama iz karlovačke povijesti, sudjelovati u sportskim, društvenim i tradicijskim igrama i dr..

²⁹ Radoslav Lopašić, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/znamenitosti/objekti/spomenik-radoslavu-lopasicu, 5.5.2017.

³⁰ Glazbena škola Karlovac, www.glazbena-ka.hr/20170113-o-skoli, 5.5.2017.

³¹ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

³² Ibid.

³³ Ibid.

Slika 4: Proletne promenade

Izvor: Turistička zajednica grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr, 5.5.2017.

U svibnju se organizira i **Sajam vlastelinstva Dubovac** gdje posjetitelji tijekom cijelog mjeseca mogu prisustvovati na zabavno poučnim radionicama. Važno je istaknuti da su sve radionice namijenjene djeci predškolskog i osnovnoškolskog uzrasta. **Ivanjski krijesovi** tradicionalno se pale na obalama Kupe još od 18. stoljeća i s vremenom su postali prava turistička atrakcija. Glavni dio manifestacije odvija se 23. lipnja, kada se okupljaju ulični zabavljači, svirači i natjecatelji u potezanju užeta.³⁴ **Rođendanski bal** održava se 13. 7., na dan kada je započela gradnja stare jezgre - karlovačke Zvijezde. Sama proslava rođendana traje od kraja lipnja i kulminira na rođendan kada na središnjem gradskom trgu zapleše onoliko parova koliko grad ima godina. Prošle godine zaplesala su 437 para. Sredinom srpnja u Karlovcu se održava **Međunarodni etno jazz festival** na kojem posjetitelji mogu uživati u svirci brojnih domaćih, ali i inozemnih jazz majstora. Na festivalu je do sada nastupalo više od 30 izvođača iz više od 10 zemalja. Uz jazz festival početkom srpnja u gradu se organizira **Međunarodni festival folklor**a na kojem nastupaju folklorne grupe iz cijelog svijeta. Festival se održava u Ozlju, Dugoj Resi, Ogulinu i Karlovcu, gdje se održava na dvije pozornice; ispred Zorin doma kroz tjedan i u „Šancu“ za vikend. Najatraktivniji dio jest otvaranje i zatvaranje festivala kada se u Šancu održava cjelovečernji koncert koji je besplatan za sve posjetitelje. Svako ljeto u Karlovcu se održava **Riječno kino**. Manifestacija je to koja je nastala kao odgovor na to da grad već duže vrijeme nema kino, ali i na problem da Foginovo kupalište u večernjim satima nema gotovo nikakvu ponudu. Projekcije filmova održavaju se petkom i vikendom i na obale Korane dovode velik broj posjetitelja koji uživaju u besplatnim filmovima na otvorenom. **Karlovački dani**

³⁴ Putovnica.net, www.putovnica.net/dogadanja/ivanjski-krijes-karlovac, 4.3.2017.

piva najposjećenija je manifestacija koja se održava krajem kolovoza. U grad dovodi brojna poznata imena različitih žanrova hrvatske glazbene scene pa na svoje mogu doći svi. U rujnu se na Dubovcu održava manifestacija slična Sajmu vlastelinstva – **Vikend na Dubovcu** gdje se nalazi sajam s ponudom lokalnih proizvoda, tradicionalna ugostiteljska ponuda, koncerti i različite radionice od kojih se mogu izdvojiti glazbeno plesna, bubnjarska, likovna i kulinarska radionica.³⁵

Najviše utjecaja na povećanje noćenja u gradu Karlovcu u 2013. godini imali su Dani piva, Ivanjski krijesovi i Riječno kino. Rezultati ankete turističke zajednice pokazali su da čak 15% posjetitelja Dana piva iz drugih gradova ostvari barem jedno noćenje u Karlovcu.³⁶

³⁵ Program rada i proračun Turističke zajednice grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr/sites/default/files/program_rada_i_proracun_2017.pdf, 4.3.2017.

³⁶ Kaportal.hr, www.kaportal.rtl.hr/ka-manifestacije-ankete, 5.5.2017.

3. ANALIZA STANJA TURIZMA NA PODRUČJU GRADA KARLOVCA

Analiza stanja turizma na području grada Karlovca ima za cilj analizirati smještajne kapacitete, njihovo trenutno brojevno stanje, kao i pregled budućih objekata koji će se graditi ili proširivati. Analiza turističkog prometa u isto vrijeme ispituje dolaske i noćenja stranih i domaćih turista iz čega se kasnije izvodi prosječni broj noćenja. Na kraju se pregledava prihod turističke zajednice koji također svjedoči o potrošnji turista.

3.1. Analiza smještajnih kapaciteta

Veliki doprinos, kao i temelj za razvoj turizma destinaciji daju karakteristike smještajne i ugostiteljske ponude. U Karlovcu se trenutno nalaze tri hotela. Najstariji hotel, Hotel Carlstadt kategoriziran je s tri zvjezdice i pruža mogućnost smještaja u centru grada. Raspoloža sa 37 soba, 3 apartmana i restoranom koji je opremljen za organiziranje manjih svečanosti, sastanaka ili prezentacija. Hotel Europa, baš kao i hotel Carlstadt kategoriziran je sa tri zvjezdice. Otvoren je 2004. godine te je tri godine kasnije proširio kapacitet na 80 kreveta. Smješten je u blizini autoceste A1 Zagreb – Split, a od centra grada udaljen je 2,5 kilometara. Jedini hotel sa 4 zvjezdice, a ujedno i najviše kategorizirani u Karlovcu, je hotel „Korana – Srakovčić“ koji se nalazi u Vrbanicevom perivoju na lijevoj obali Korane. Hotel je više puta osvojio titulu najljepšeg malog hotela u kontinentalnoj Hrvatskoj. Unutar administrativnih granica grada Karlovca nalazi se u autokamp Radonja koji na 7 parcela može primiti 25 osoba.³⁷ Hostel „Na putu“ trenutno je jedini hostel koji radi cijelu godinu u gradu Karlovcu. Nalazi se u samom centru grada, u tradicionalnoj kući iz 19. stoljeća, između perivoja i karlovačkog korza. Hostel nudi smještaj u spavaonicama sa 5, 6 i 7 kreveta. Trenutno cijena iznosi 97 kuna za noć, a u sezoni (1.6 – 1.9) 112 kuna plus boravišna pristojba od sedam kuna.³⁸ Hostel „Bedem“ nalazi se u nedavno renoviranoj i suvremeno opremljenoj zgradi studentskog doma. Za posjetitelje je otvoren od 15.7. do 15.9. i nudi im 149 kreveta u 58 smještajnih jedinica (25 dvokrevetnih i 33 trokrevetnih). Od ostalih sadržaja nudi čajne kuhinje na svakome katu, besplatni parking, wifi i dr.³⁹

³⁷ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

³⁸ Internetske stranice hostela „Na putu“, www.hostelnputu.com, 5.5.2017.

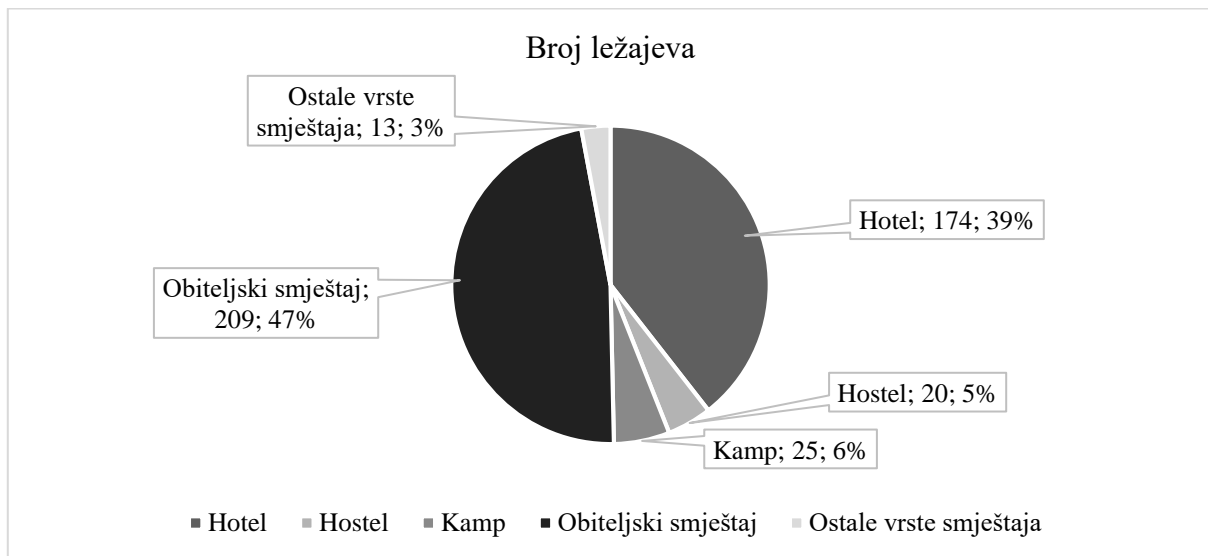
³⁹ Turistička zajednica grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/hosteli/hostel-bedem, 25.6.2017.

Tablica 1: Broj ležajeva u Karlovcu

Oblik smještaja	Broj ležajeva	Oblik smještaja	Broj ležajeva
Hotel	174	Obiteljski smještaj	209
Hostel	20	Ostale vrste smještaja	13
Kamp	25		
UKUPNO:	441		

Izvor: Interni podaci TZ grada Karlovca

Grafikon 1: Struktura smještaja u Karlovcu

Izvor: Interni podaci TZ grada Karlovca

Iz grafikona i tablice može se vidjeti da se najveći broj ležajeva nalazi u obiteljskom smještaju (47 %). Hotelski ležajevi, kojih bi trebalo biti daleko najviše na drugom su mjestu sa zastupljenošću od 39 %. Zbrojeni kreveti u hostelima, kampovima i ostalim vrstama smještaja jedva prelaze 10 % strukture karlovačke turističke ponude.

U nekoliko sljedećih godina očekuje se da će karlovačka turistička ponuda postati bogatija za više od sto ležajeva. „Šu-Šu“ hotel radi na povećanju smještajnog kapaciteta koji je do sada u desetak soba mogao smjestiti oko petnaest osoba. S ovim proširenjem grad Karlovac će dobiti povećanje za otprilike dvadeset soba. Hotelska uprava u budućnosti planira treću fazu u kojoj će se urediti postojeći objekti, ali i proširenje hotela.⁴⁰ U rekonstrukciju ulazi i hotel „Europa“

⁴⁰ Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr/vijesti/9-3-2017/su-su-hotel-u-karlovcu-do-bozica, 18.3.2017.

koji će povećati broj kreveta na 120, izgraditi kongresnu dvoranu, fitness centar i povećati nivo kategorizacije na četiri zvjezdice.⁴¹ Osim ovih na karlovačkom turističkom tržištu se očekuju dva potpuno nova hotela: jedan na Baniji, drugi u samoj „Zvijezdi“, u zgradi nekadašnje kavane Central. Hotel na Baniji raspolagati će sa 32 sobe kategorizirane sa četiri zvjezdice. Otvaranje hotela se očekuje u prosincu 2017. godine.⁴² Hotel Central će imati 25 soba sa 56 ležajeva te će uvelike pomoći revitalizaciji Zvijezde, ali i razvoju turizma u Karlovcu i županiji. Urediti će se i depadansa u Šimunićevoj ulici gdje će se nalaziti samo sobe.⁴³

Slika 5: Računalna simulacija hotela na Baniji

Izvor: Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr, 5.6.2017.

3.2. Analiza turističkog prometa

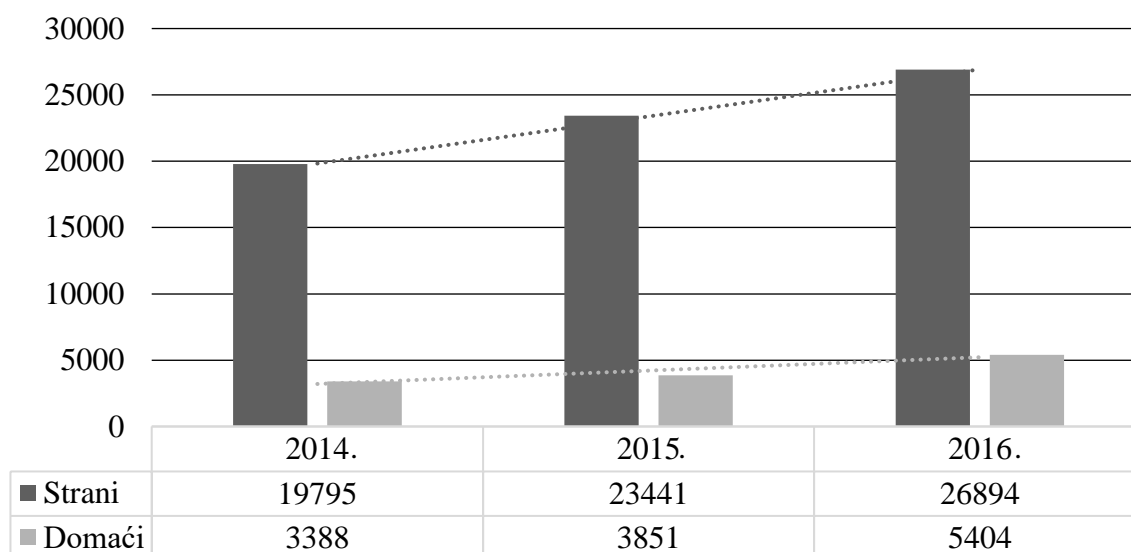
Do ocjene trenda razvoja turističke destinacije najlakše je doći analizirajući statističke podatke. Pritom su među važnijima: dolasci, noćenja i prihod turističke zajednice. Sljedeći grafikon prikazuje dolaske stranih i domaćih turista u razdoblju od 2014. do 2016. godine.

⁴¹ Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr/vijesti/27-4-2017/26-milijuna-kuna-za-veci-hotel-europa, 4.6.2017.

⁴² Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr/vijesti/25-5-2017/hotel-s-4-zvezdice-od-prosinca-na-baniji, 6.6.2017.

⁴³ Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr/vijesti/2-6-2017/uredjenje-centrala-3-milijuna-eura-od-2018, 6.5.2017.

Grafikon 2: Dolasci stranih i domaćih turista u grad Karlovac

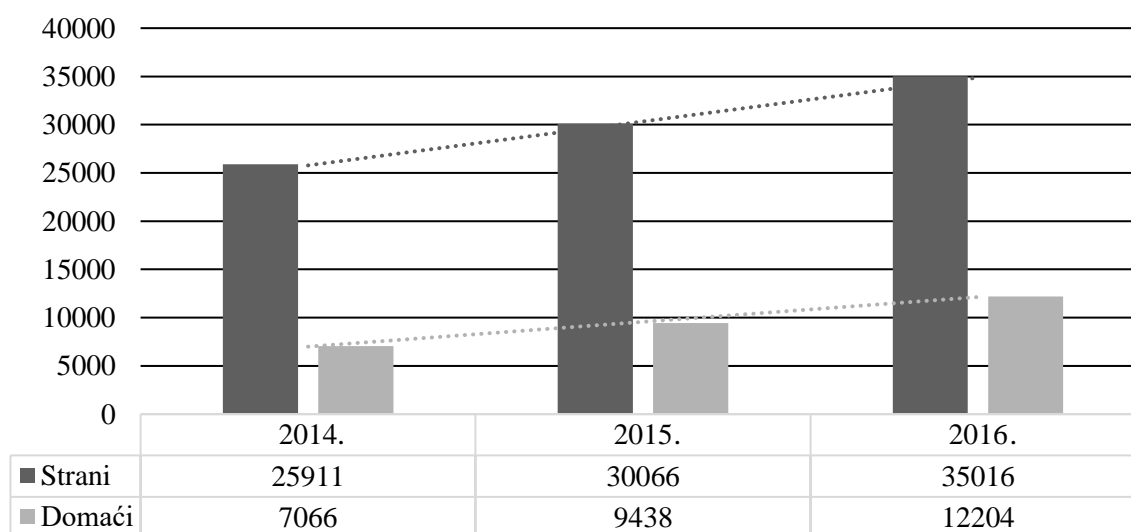

Izvor: Interni podaci TZ grada Karlovca

Iz grafikona se jasno vidi da su dolasci stranih i domaćih turista u rastu. U zadnje tri godine broj stranih gostiju povećao se za više od 35%, dok se u isto vrijeme broj domaćih gostiju povećao gotovo 60%. Ukupno gledano broj dolazaka turista narastao je za 9115 što, gledano u postocima, znači porast od 39%.

U grafikonu koji slijedi prikazana su noćenja koja su gore navedeni turisti ostvarili.

Grafikon 3: Noćenja stranih i domaćih turista u gradu Karlovcu

Izvor: Interni podaci TZ grada Karlovca

Noćenja turista u gradu, jednako kao i dolasci, su u rastu. U razdoblju od zadnje tri godine strani turisti ostvarili su gotovo 10000 noćenja više, dok se broj domaćih turista povećao za više od 5000. Gledajući u postocima radi se o porastu od 35% za strane i visokih 72% kod domaćih noćenja. Otprilike na jednog domaćeg gosta dolaze tri strana. Ukupno gledano porast iznosi 14243 ili 43%. Dijeljenjem ukupnog broja zabilježenih noćenja sa ukupnim brojem dolazaka dolazi se do prosječnog broja noćenja koja destinacija ostvaruje.

Tablica 2: Prosječni broj noćenja

	2014.	2015.	2016.
PROSJEK:	1,422	1,447	1,462

Izvor: Vlastita obrada podataka

Prošle godine u Karlovcu je ostvareno 1,462 prosječnih noćenja što znači da u Karlovcu turisti ostaju vrlo kratko. Ovako nizak broj označava Karlovac kao tranzitnu, odnosno izletničku destinaciju.⁴⁴ Najviše noćenja u Karlovcu ostvaruju domaći turisti, koji zajedno sa turistima iz Južne Koreje i Njemačke čine gotovo polovinu svih dolazaka i noćenja u zadnje dvije godine. Gledajući indekse dolazaka može se zaključiti da su najveći pad dolazaka imali turisti iz Francuske – 387 (označeno crvenom bojom) u isto vrijeme najveći postotak rasta bilježe Bosna i Hercegovina - 162, Velika Britanija - 165 i Australija – 77 (označeno zelenom bojom). Po broju turista najveći rast imaju Hrvatska – 1553 i Južna Koreja – 2413. Gledajući indekse noćenja vidljivo je da je najveći postotak pada imala Francuska – 233 turista, a rast Srbija sa 454 noćenja što je u odnosu na prošlu godinu povećanje od 100%. Gledajući brojeve noćenja najveći rast imaju hrvatski i turisti iz Južne Koreje.

⁴⁴ Pirjevec, B., Turizam jučer, danas..., Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2008

Tablica 3: Dolasci i noćenja u gradu Karlovcu

Država	Dolasci 2015.	Dolasci 2016.	Indeks dolasci	Noćenja 2015.	Noćenja 2016.	Indeks noćenja
Hrvatska	3.851	5.404	140	9.438	12.204	129
Republika Koreja (Južna Koreja)	7.073	9.486	134	7.102	9.580	135
Njemačka	2.725	2.468	91	3.767	3.533	94
Poljska	2.592	2.576	99	2.827	2.864	101
Italija	950	1.161	122	1.608	1.772	110
Austrija	1.002	1.203	120	1.283	1.560	122
Sjedinjene Američke Države	403	515	128	695	1.203	173
Češka	964	1.007	104	1.050	1.177	112
Mađarska	600	720	120	767	1.059	138
Nizozemska	594	677	114	794	953	120
Srbija	264	360	136	453	907	200
Francuska	876	489	56	1.078	845	78
Bosna i Hercegovina	272	434	160	742	719	97
Velika Britanija	274	439	160	462	685	148
Belgija	361	431	119	534	636	119
Slovenija	326	320	98	596	631	106
Rusija	390	371	95	554	624	113
Australija	147	224	152	330	518	157
Slovačka	405	457	113	543	518	95
UKUPNO OSTALE ZEMLJE:	3.223	3.556	110	4.881	5.232	107
Strani turisti:	23.441	26.894	115	30.066	35.016	116
Domaći turisti:	3.851	5.404	140	9.438	12.204	129
UKUPNO:	27.292	32.298	118	39.504	47.220	120

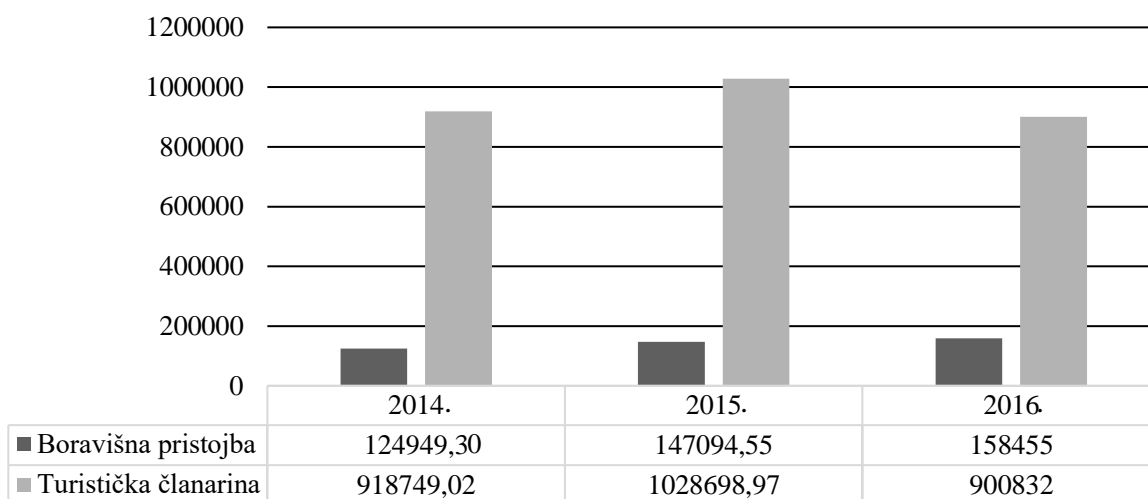
Izvor: eVisitor; Turistička zajednica grada Karlovca, 1.5.2017.

Ukupni dolasci u zadnje dvije godine porasli su za 5006 (18%), od toga su domaći turisti ostvarili 1553 (40%), a strani 3453 (15%) dolazaka. Gledajući noćenja također je vidljiv rast i to strani turisti 4950 (16%), domaći turisti 2766 (29%) što sveukupno čini rast od 7716 noćenja ili 20%.

U nastavku se iznose glavni prihodi turističke zajednice, a to su prihodi od turističke članarine i boravišne pristojbe. **Turistička članarina** je jedan od parafiskalnih nameta kojeg su obavezni plaćati svi privatni iznajmljivači kako bi financirali rad turističkih zajednica grada, županije i

HTZ-a. Iz sljedećeg grafikona može da se zaključiti da je u Karlovcu , u zadnje tri godine ona iznosila između 900 000 i 1 000 000 kuna. Najveći iznos turističke zajednice su dobile u 2015. godini i to 1028698,97 kuna.

Grafikon 4: Prihodi TZ grada Karlovca (od boravišne pristojbe i turističke članarine)

Izvor: Interni podaci TZ grada Karlovca

S druge strane, kao rezultat povećanog broja noćenja u gradu, javlja se trend povećanja prihoda od **boravišne pristojbe**. U razdoblju od 2014. do 2016. bilježi se povećanje od gotovo 27%. Prošle godine prihodi su iznosili 158455 kuna dok su tri godine prije iznosili 124949,30 kuna. Kako je već rečeno ovo nisu jedini prihodi koje turistička zajednica ostvaruje. Ostali prihodi su prihodi iz proračuna grada Karlovca (i to za manifestacije, za projekte i aktivnosti i za Zeleni cvijet), prihodi iz županijskog proračuna kao i prihodi iz sustava HTZ-a. Ostali prihodi pune otprilike 1/10 proračuna zajednice.

4. TURISTIČKA VALORIZACIJA RIJEKA GRADA KARLOVCA

Kupa, Korana, Dobra i Mrežnica pružaju velik broj mogućnosti za razvoj turizma, a pritom se posebice misli na odmor, sport, rekreaciju, aktivni odmor ili samo kupanje. Kupa, rijeka koja prolazi kroz sam centar grada, mjesto je gdje se odvijaju različite manifestacije, od kojih su sigurno najpoznatiji Ivanjski krjesovi. Postoji veliki potencijal za razvoj ribolovnog turizma, kao i cikloturizma. U izvorišnom dijelu postoje brzaci koji rijeku čine pogodnom za razvitak rafting turizma. Novoizgrađena žitna lađa turiste dovodi u Karlovac i na taj način potiče izletnički turizam, a samim tim i razvoj ostalih specifičnih oblika turizma.

Dobra i Mrežnica udaljene su od grada pa se na njima mogu pronaći odlične lokacije za miran odmor u kojemu će uživati osobe svih životnih dobi. Oni željni avanture mogu zadovoljiti svoje potrebe na raftingu ili kanuingu jer je Mrežnica bogata brzacima pogodnim za početnike i iskusne. Od specifičnih oblika turizma može se izdvojiti ribolovni i cikloturizam. Kupališni turizam je posebno dobro razvijen na Mrežnici, dok se na Dobri, zbog hladne vode iz hidroelektrane, svake godine pojavljuje sve manje i manje kupača.

Korana, koja se nalazi skoro u centru grada, ostavlja dojam pitoresknog kraja udaljenog od gradske buke i gužve. Tu se nalazi i prvo registrirano riječno kupalište u Hrvatskoj – Foginovo na kojem posjetitelji tijekom cijelog ljeta mogu pronaći razne zabavne sadržaje poput sportske animacije (odbojke na pijesku, vaterpola...). Osim kupališnog turizma Korana ima potencijal za održavanje ribolovnog turizma, raftinga i kanuinga kao i cikloturizma. Veliki turistički resurs predstavlja muzej rijeka „Aquatika“ koja postavlja temelj za razvoj izletišnog turizma. Osim ovih oblika na i uz rijeke postoji veliki potencijal za razvoj ruralnog, gastronomskog i lovnog turizma. U nastavku ovog poglavlja općenito se razrađuju pobrojane vrste turizma.

- Ribolov
- Rafting
- Cikloturizam
- Gastronomski turizam
- Ruralni turizam
- Lovni turizam

Prema stranicama turističke zajednice grada Karlovca na karlovačkom području **ribolovom** se bavi „Klub športskih ribolovaca“. Na internetskoj stranici turističke zajednice grada Karlovca posjetitelji mogu pronaći lokacije prodavaonica lovne i ribolovne opreme što olakšava turistima dolazak na karlovačke vode. Klub športskih ribolovaca ili skraćeno KŠR utemeljen je 1923. godine i time spada među starije udruge u Hrvatskoj. Članovi kluba stalno prisustvuju na raznim natjecanjima u Hrvatskoj, ali i u Europi. Među rezultatima valja izdvojiti dva naslova svjetskog prvaka u šaranskom ribolovu i brončana medalja sa juniorskog europskog prvenstva u lovu ribe udicom na plovak. Broj članova kretao se od 500 do 1175, dok se posljednjim godinama broj članova kreće oko 950. Najveći dio članstva kluba čine ribolovci koji se ribolovom bave rekreativno dok su ostatak sportaši natjecatelji. U klubu je aktivna i šaranska sekcija koja se bavi promocijom pristupa ribolovu kao i čuvanju šarana i amura. Glavni cilj im je, vodeći se održivim razvojem, sačuvati kapitalce u vodama kako bi bili tu i za sljedeće generacije. Uz ribolov, glavne djelatnosti KŠR Korana su ekologija, poribljavanje i čuvanje voda, edukacija i rad sa mladima, kao i razvijanje ribolovnog turizma.⁴⁵ Ribolovna područja u gradu Karlovcu i okolici navedena su u sljedećoj tablici.

Tablica 4: Ribolovna područja na području grada Karlovca

RIJEKA	RIBOLOVNO PODRUČJE
KUPA	lijeva obala od sela Levkušje do utoka rijeke Dobre, zatim obje obale od utoka Dobre do utoka stare Kupčine, te desna obala od utoka stare Kupčine do Banskog Kovačevca
DOBRA	desna obala od sela Bukovje Netretičko sve do utoka u Kupu.
MREŽNICA KORANA	obje obale od slapa u Mrzlom Polju do utoka u Koranu obje obale od sela Dvorište do Koranskog sela, zatim obje obale od utoka Radonje do sela Radočaj, nakon toga desna obala od sela Radočaj do sela Goljaki, te obje obale od sela Goljaki do utoka u Kupu
KANAL KUPA KUPA	desna obala do Stare Kupčine

⁴⁵ Internetske stranice KŠR Korana, www.ksr-korana.hr/index-2.html, 5.5.2017.

RIJEKA	RIBOLOVNO PODRUČJE
BLATNICA	od izvora do utoka
KUPČINA	desna obala od korita kanala Kupa-Kupa do utoka u Kupu
GLINA	lijeva obala od sela Kestenovac do granice s općinom Gvozd
VELIKA I MALA UTINJA	cijelim tokom od izvora do utoka u Kupu
RADONJA	od izvora Mala Radonja do utoka u Koranu
TREBINJA	od izvora do utoka
BAJERI	Šumbar, Orlovački, Trepotovi i Ilovački

Izvor: Internetske stranice KŠR Korana,
www.ksr-korana.hr/ribolovno-podrucje/vode-ksr-korana, 2.4.2017.

Iz tablice je vidljivo da su ribolovna područja na području Karlovca dobro rasprostranjena. Riba se može loviti na svim velikim rijekama unutar administrativnih granica grada. Osim na 4 velike rijeke, ribolovci mogu pecati i na kanalu „Kupa – Kupa“, kao i na manjim rijekama poput Kupčine, Gline, Velike i Male Utinje, Radonje, Blatnice i Trebinja. Šumbar, Orlovački, Trepotovi i Ilovački bajeri se često pomlađuju ribom i kao takvi mogu ponuditi novo iskustvo ribičima koji pecaju na rijekama. Lokacija je mnogo, turisti ribolovci imaju na izbor različite vrste voda (brzaci ili mirne vode, osamljena ili mjesta na kojima se okupljaju ribiči...). Veliki plus je dostupnost informacija; ribiči mogu u samo nekoliko trenutaka na stranicama „KŠR Korana“ naći mjesta na kojima je dozvoljeno pecati.

Grad Karlovac, zbog izrazito povoljnog položaja između 4 rijeke, jedan je od gradova s najvećim potencijalom za razvoj **rafting** turizma. Rafting je vrsta sporta u kojem se sportaši (rekreativci ili profesionalni sportaši) u manjim ili većim grupama (cca 4 – 30 ljudi). Prema internetskim stranicama karlovačke turističke zajednice na karlovačkom području postoje dva obrta koji pružaju usluge raftinga na ovom području. Iako je imala jedan od najboljih tokova za razvoj rafting turizma, rijeka **Dobra** je nakon izgradnje HE Lešće potapanjem kanjona izgubila veći dio svojih slapova, a time i resursnu osnovu.

Dokaz koliko se u Karlovac trudi razvijati **biciklistički turizam** jest to što je njemu posvećena posebna internetska stranica turističke zajednice karlovačke županije. Posjetitelji na odabiru

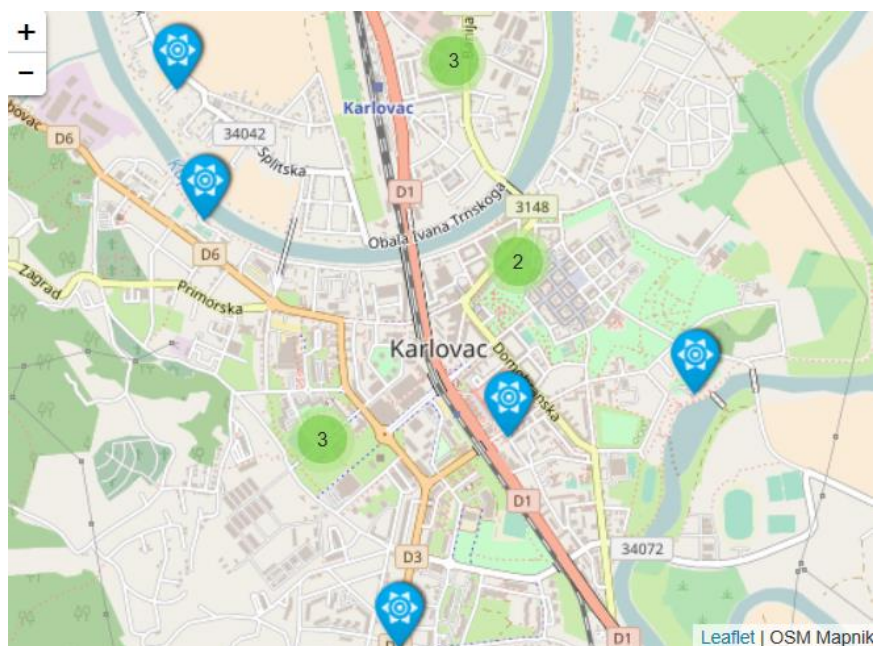
imaju 11 ruta koje prolaze cijelom županijom. U radu će se analizirati one koje svojim putevima prate ili se približavaju rijekama. Turisti i posjetitelji na cikloturizam.tzkz.hr mogu preuzeti GPS datoteke za sve poznatije GPS prijamnike i tako što brže krenuti u vožnju. Prema stranicama turističke zajednice grada Karlovca na području grada Karlovca djeluje pet biciklističkih klubova. Jedan od problema je to što se stranica ne osvježava dovoljno često, tako se na stranici mogu pronaći stari brojevi hitnih službi (92, 93, 94) što može dovesti do neugodnosti na putovanju. Za turiste koji nemaju svoj bicikl namijenjen je Nextbike – sustav javnih bicikala koji na brz, zdrav, praktičan i prije svega jeftin način svojim korisnicima donosi mogućnosti iznajmljivanja bicikla. Osim u Karlovcu Nextbike je dostupan i u Zagrebu, Šibeniku, Makarskoj itd. što turistima olakšava kretanje budući da se ne trebaju registrirati u svakom gradu posebno. Na primjer, **Obilaznica 4 rijeke** karlovačka je planinarska staza koja, sljedeći riječne tokove, spaja ih u jedinstveni proizvod. Cilj ove staze prikazati je bližu okolicu grada Karlovca, njegovo prirodno i društveno okruženje. Namijenjena ja za sve, one koji redovito planinare (u ovom slučaju pješake i voze bicikl) i za one koji tek ponekad „protegnu noge“. Start staze je doslovno na rijeci Kupi, na mostu u mjestu Donje Pokuplje i od tamo uz rijeku Dobru nastavlja prema dolini rijeke Mrežnice. Cilj rute je u mjestu Vukmanički Cerovac, južnom predgrađu grada Karlovca. Put prolazi prostorom kulturno-povijesne i tradicijske baštine gdje se još uvijek mogu pronaći tradicionalne kuće građene u pokupskoj arhitekturi. Osim arhitekture, putnici mogu vidjeti i pitoreskne poljoprivredne oranice i guste šume. Pješačka ruta duga je oko 32 kilometara i uz lagan tempo može se prijeći za 12 sati. Osim pješaćenjem stazu se preporuča prijeći i biciklom. Trajanje cijele rute traje otprilike 4-5 sati, ovisno o vremenskim uvjetima i kondiciji.

Turizam koji se pokušava razvijati bez **gastronomije** osuđen je na propast. Još od samih početaka turizam se temeljio na obilasku kulturnih, povijesnih i prirodnih znamenitosti.⁴⁶ Gastronomija je bila stavljena sa strane i nije bila dovoljno iskorištena. Razvitkom turizma, povećanjem standarda došlo je do potrebe za novim sadržajima. Osim s razgledavanjem turistima su počeli nuditi autohtona jela. Stara jela mogu se koristiti kao „alat“ za prezentaciju nekadašnjeg životnog stila, nekadašnjih namirnica i zaboravljenih načina pripreme hrane. Jedan obični recept može turistima ispričati sve o raznolikosti bilja i životinjskih vrsta koje žive u kraju. Kombinirajući priču i jela svako jelo može ispričati povijesnu i kulturnu priču.⁴⁷

⁴⁶ Pirjevec, B., Turizam jučer, danas..., Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2008

⁴⁷ Gastronomija Karlovac, aktivniturizam.hr/destinacija/gastronomija/karlovac, 5.5.2017.

Slika 6: Restorani u Karlovcu

Izvor: Internetske stranice turističke zajednice grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/gastronomija/restorani, 5.5.2017.

Gledajući kartu na stranici turističke zajednice grada Karlovca može se vidjeti da je samo mali broj restorana na obalama rijeka. To je problem jer se obale ne iskorištavaju dovoljno što znači da za turiste na rijekama nema sadržaje. Na rijeci Kupi nalazi se restoran „Kvaka“ a na Korani – „Lana“ i restoran u sklopu hotela „Korana – Srakovčić“. Restoran – „Mirna“, jedina karlovačka ribarska kuća čija su jela bila zasnovana na ribi, nakon više desetaka godina rada, zbog neisplativosti zatvara svoja vrata.⁴⁸ Potrebno je razvijati i menije, na kojima bi se trebalo nalaziti puno više domaćih jela, kao i u prezentaciju istih jer će turisti prilikom izbora između pizze i tradicionalnog jela uvijek izabrati poznato.

Pod **ruralnim turizmom** smatraju se sve turističke aktivnosti koje se odvijaju na ruralnim područjima. Neki od specifičnih oblika turizma, koji spadaju u ruralni turizam, su edukacijski, zavičajni, nostalgичni, vjerski, kulturni, tranzitni i dr..⁴⁹ Glavnu ulogu u razvoju ruralnog turizma imaju seljačka gospodarstva na kojima turisti mogu vidjeti poljoprivrednu aktivnost kao i isprobati proizvode na seljačkom gospodarstvu. Bitno je istaknuti da poljoprivredna djelatnost i dalje ostaje primarna dok joj se turizam dodaje kao nadopuna. Ruralni turizam može se koristiti za promociju poljoprivrede, manifestacija, gastronomije, etnologije, folkloru i dr..

⁴⁸ Kaportal, kaportal.rtl.hr/nakon-vise-desetljeća-rada-kulturni-restoran-ribarska-kuća-dobio-ključ-bravu-čekat-će-bolja-vremena/

⁴⁹ Čorak, S., et.al., Hrvatski turizam – plavo, bijelo, zeleno, Institut za turizam, Zagreb, 2006

Na taj način rješavaju se problemi smanjenog razvoja sela, ekonomije, ali i onog najbitnijeg u današnje vrijeme – smanjuje se iseljavanje stanovništva.⁵⁰

Slika 7: Srce prirode

Izvor: Internetske stranice objekta „Srce prirode“, www.srece-prirode.hr, 15.5.2017.

Karlovac se nalazi na spoju ravnice i brdskih prostora što mu daje posebne specifičnosti. Velik dio karlovačkog ruralnog područja prožet je rijekama i malim potocima. Problem je to što još nema ili nema dovoljno seoskih domaćinstava na karlovačkom području, uz to javlja se jako iseljavanja ljudi sa sela. Mnogi ljudi odlaze u gradove ili, od ulaska Hrvatske u EU, inozemstvo, što znači da kuće ostaju prazne. Kuće izgrađene u tradicionalnom pokupskom stilu ostavljene su na milost i nemilost vremenskih uvjeta, odnosno propadanju. Potrebno bi bilo konzervirati, obnoviti i vratiti život u te kuće. Razvojem turizma spašava se tradicijska gradnja, zapošljavaju se ljudi iz čega proizlazi smanjenje depopulacije sela. Zbog razvijene mreže vodenih tokova u široj okolici, Karlovac je imao razvijenu mlinarsku tradiciju. Mlinice su se nalazile na svakom većem slapu, koji su po mlinarskoj obitelji dobivali imena (Milkovića, Rončevića, Katića slap). Zbog raseljavanja, nedostatka sredstava, ali i zbog zastarjelosti tehnologije (električni mlin se pokazao kao puno bolje rješenje) mnoge mlinice su zapuštena i nalaze se u ruševnom stanju. Danas se mlinovi prenamjenjuju u turističke svrhe, no takvih primjera je izrazito malo.⁵¹

⁵⁰ Internetske stranice grada Karlovca, www.karlovac.hr/UserDocsImages/dokumenti/Clanci/Ruralniturezampokretacrazvojaruralnogprostora.ppt, 5.5.2017

⁵¹ Hrvatske rijeke, http://www.crorivers.com/rijeka-i-covjek_vodenice.php, 13.6.2017.

Prije Domovinskog rata, grad Karlovac je bio jedno od glavnih središta Hrvatske po pitanju **lovnog turizma**. Na 12 lovnih jedinica 1988. godine ostvareno je 54.000 DEM, a izvan tog područja prihodi su bili desetak puta viši. O razvijenosti lovnog turizma govori podatak da se blagajna turističke zajednice punila sa preko 70% od tog oblika turizma.⁵²

Na obalama karlovačkih rijeka svoj dom pronašle su mnoge vrste ptica – patke, guske, vodomari, ronci, liske, čavke i mnoge druge vrste ptica. Tu se mogu pronaći i vidre, žabe, kornjače, zmije (poskok, riđovka i bjelouška). Od lovne divljači na području karlovačke županije se mogu pronaći divlje patke, divlje svinje, srne, jeleni, fazani, zečevi, puhovi, lisice, medvjedi i dr.. Na području Karlovačke županije nalaze se 54 zajednička županijska otvorena lovišta koja se nalaze u zakupu lovačkih društava ili fizičkih i pravnih osoba. Uz njih mogu se pronaći i 22 državna lovišta koja mogu biti u zakupu ili koncesiji fizičkih i pravnih osoba.⁵³ Lovni turizam uz rijeke je posebno zanimljiv, ako se uzme u obzir da se odvija izvan kupališne sezone i da su to često turisti „dubljeg džepa“.⁵⁴

4.1. Korana

Kao što je već rečeno u uvodnom dijelu, jedan od glavnih oblika koji se na Korani razvijaju je ribolovni turizam. Veliki plus karlovačkom turizmu predstavlja i „Aquatika“ gdje posjetitelji, ne samo da mogu vidjeti vrste riba u slatkim vodama, već im je predstavljena i kulturna baština. U gornjem dijelu rijeke, zbog brzine rijeke i atraktivnosti toka, postoji mogućnost za bavljenjem rafting turizma. Uz to postoji i mogućnost bavljenja cikloturizma, koji prati tok rijeke i na putu postavlja temelje za razvoj ruralnog turizma. I na kraju tu je kupališni turizam, ono po čemu je Korana najpoznatija. Kupalište se proteže gotovo kroz cijeli grad i predstavlja oblik turizma za koji postoji najveća mogućnost razvoja.

⁵² Internetske stranice grada Karlovca, www.karlovac.hr/UserDocsImages/dokumenti/Clanci/TurizamnaruralnomprostoruGradaKarlovca.ppt, 5.5.2017.

⁵³ Karlovačka županija, lovstvo, www.kazup.hr/o-zupaniji/gospodarstvo/lovstvo.html, 5.5.2017.

⁵⁴ Lovstvo – Karlovačka županija, www.kazup.hr/o-zupaniji/gospodarstvo/lovstvo.html, 5.5.2017.

4.1.1. Ribolov

U Korani se najčešće mogu pronaći različite vrste bijele ribe i štuke, rjeđe se pronađe som. U dijelu koji teče kroz grad do ušća može se uloviti linjaka i šarana. Isto kao i na Dobri, bijela riba se može pronaći cijele godine, ljeti kod slapova, a zimi u zimovnicima. U proljeće se mogu loviti štuke i linjak koji se najlakše lovi na gliste. Za vrijeme mrijesta uklija, kod slapova, mogu se pronaći boleni i mreke koji za uklije predstavljaju prijetnju. Proljeća i ljeta rezervirana su za klenove, dok se u ljetnim noćima najbolje love somovi. Jesen i zima su savršene za lov štuke koje, iako česte, rijetko prijeđu kapitalne dimenzije. Posebno dobro je kada se zamute i dignu vode jer tada štuka izlazi iz dubine i traži po livadama sitne ribe.⁵⁵

Kao jedan od primjera razvoja ribolovnog turizma može se izdvojiti – **Aquatika** koja je jedan od rijetkih slatkovodnih akvarija u svijetu i jedini u ovom dijelu Europe. Glavna namjena razvoj svijesti o velikoj biološkoj različitosti i edukacija korisnika o održivom razvoju kod korištenja prirodnih resursa u turizmu i to djeci, mladima, učenicima, znanstvenicima, akvaristima i lokalnom stanovništvu. U akvariju je jedan od ciljeva prikazati floru i faunu hrvatskih rijeka i jezera te njihovu geološku prošlost, ali i tradicijsku kulturu i povijest razvoja oko četiri karlovačke rijeke. Turisti mogu vidjeti različite oblike života u našim rijekama: 5000 jedinki 100 različitih vrsta riba od kojih je čak 40 endemskih. Osim akvarija tu se nalazi edukativni centar, znanstveno istraživački centar, uredski, ali i ugostiteljski prostor koji zaokružuje turistički proizvod. Aquatika je uključena u svaku od 11 službenih turističkih ruta u Karlovcu, što govori o njenoj važnosti za turizam grada.⁵⁶

4.1.2. Rafting

Terra Croatica, obrt koji se bavi organizacijom rafting putovanja, organizira iste na potezu od Rastoka do Veljuna. Turisti mogu vidjeti kanjon rijeke Korane, netaknutu prirodu i čistu vodu. Iako udaljene od Karlovca one mogu pozitivno utjecati na gradski turizam jer turisti mogu biti stacionirani u Karlovcu, a rafting u Rastokama jednodnevni izlet. Grupe, ovisno o veličini, imaju po jednog ili dva iskusna vodiča koji su zaduženi za sigurnost turista. Koriste se profesionalni SOTAR rafting čamci u koje stane 12 osoba. Čamci su opremljeni

⁵⁵ Korana, KŠR Korana, www.ksr-korana.hr/ribolovno-podrucje/korana/index.html, 7.5.2017.

⁵⁶ Aquatika – Slatkovodni akvarij, www.aquariumkarlovac.com, 9.5.2017.

vodonepropusnim spremnicima za elektroničke uređaje, a sudionici dobivaju veslo, prsluk za spašavanje i, u slučaju hladnog vremena, zaštitno odijelo. Za kajakaške ture koriste Hypalon kajake koji primaju dvije odrasle osobe i dijete. Kajaci su izrazito stabilni i time pogodni za početnike u ovom sportu.⁵⁷

4.1.3. Kupališni turizam

Rijeka Korana u Karlovcu je ljeti često zagrijana na temperature više od 25 stupnjeva. Skoro cijelim svojim tokom kroz Karlovac Korana je kupalište. Na području gradske četvrti Rakovac i Mostanje, nalaze se mala, skrivena mjesta na kojima se može kupati. Poslije mosta dolazi do najvećeg i najuređenijeg kupališta u Karlovcu – Foginovog kupališta, gdje se nalazi glavnina sportske ponude. To je prvo i jedino registrirano riječno kupalište u Hrvatskoj. Krajem 19. stoljeća analize su pokazale da je koranska voda iznimno zdrava što je rezultiralo mnogim posjetiteljima koji su dolazili s namjerom unapređenja zdravlja. Vrijeme između 1970. i 1980. Korana nije mogla primiti sve turiste koji su dolazili kako bi se osvježili. Nakon Domovinskog rata dobar dio kupališta bio je u lošem stanju. Tek u zadnje dvije – tri godine može se reći da se kupanje vratilo na Koranu u punom smislu te riječi.⁵⁸

Slika 8: Foginovo kupalište

Izvor: Turistička zajednica grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr, 26.3.2017.

⁵⁷ Terra Croatica, internetske stranice, www.raft.com.hr, 14.5.2017.

⁵⁸ Foginovo kupalište, www.karlovac-touristinfo.hr/hr/info/foginovo-kupaliste, 6.5.2017.

Kupalište je bogato različitim sadržajima među kojima valja izdvojiti vaterpolo igralište, sprave za vježbanje, sprave za mlađe kupaca, bočalište, teren za odbojku na pijesku te mnoge druge koji obogaćuju iskustvo kupanja. U ljetnim mjesecima na obali su organizirane plesne i rekreativne animacije, sportski turniri te vježbe u i na vodi. U večernjim satima za posjetitelje se organizira Riječno kuno gdje se prikazuju projekcije različitih filmova. Važno je reći da je Foginovo jedina hrvatska riječna plaža kojom se bez problema mogu koristiti i osobe s invaliditetom.⁵⁹ Između slapa i drvenog mosta nalaze se jednako posjećena kupališta, ali na žalost bez ugostiteljske ponude (Osim restorana Lana sa lijeve strane, na desnoj strani Korane nema ugostiteljske ponude).

4.1.4. Cikloturizam

Rute na rijeci Korani idu prateći nedirnutu prirodu prema mjestu Perjasici. U mjestu Mateško selo valja posjetiti crkvicu Sv. Jurja za koju se vjeruje da je nekada bilo središte proizvodnje sarkofaga Rimskog carstva. U Generalskom Stolu ruta prati Jozefinsku cestu koju je u na početku 19. stoljeća izgradila austrougarska vlast. U samom Karlovcu postoje putevi koji prate rijeku Koranu gotovo cijelom svojom dužinom. Zbog ravnog kraja i kratkoće od otprilike desetak kilometara pogodna je za obitelji sa malom djecom. Veliki plus jest ugostiteljska ponuda na gotovo cijelom potezu i to što su ceste velikim dijelom izdvojene od automobilskeg prometa.⁶⁰

4.2. Kupa

Kupa, rijeka koja je nekada bila karlovačka žila kucavica, danas je nepravedno zapostavljena te se njezin potencijal ponovno otkriva. Tako je izgrađena jedna žitna lađa koja se koristi u turističke svrhe, ali i za razvoj ostalih oblika turizma. Kupališni turizam u gradu nije dovoljno iskorišten, ali izvan grada postoje manja uređena kupališta koja se mogu razvijati. Rafting i cikloturizam su dva oblika za koje postoje mogućnosti, ali se nedovoljno iskorištavaju. Ribolovni turizam, svakako je jedan od najbitnijih koji se odvija na Kupu jer turističku sezonu može proširiti na cijelu godinu.

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Cikloturizam, cikloturizam.tzkz.hr, 10.5.2017.

4.2.1. Ribolov

Klub gospodari rijekom Kupom kako je navedeno u tablici 1. Povoljan prostor za lov štuke, bijele ribe, soma i smuđa, osim u Karlovcu nalazi se u Hrnetiću, Novakima, Donjem Pokupju i Mahičnu. U centru grada, između dva mosta nalazi se veliki zimovnik u kojem se mogu pronaći plotice, podusti, klenovi i deverike. Veliki zimovnik omogućava lov ribe i pa najhladnijim temperaturama, što znači da se turistička sezona može rastegnuti na gotovo cijelu godinu. Nešto južnije nalazi se veliko okupljalište svih vrsta ribe i soma koje se aktivira kada riba izađe iz zimovnika. Nizvodno od Karlovca u Kupi se može pronaći štuka, šaran, som, smuđ kao i različite vrste bijele ribe. Bijela riba se može loviti cijele godine, štuka u proljeće dok se som i šaran mogu loviti ljeti. Jesensko vrijeme najbolje odgovara lovu šarana. Zimi se lovi štuka, a najuporniji ribiči mogu loviti u zimovnicima somove. Umjesto s obale, u klubu preporučaju lov na ribe iz čamca jer se na taj način bolje može odrediti najbolja pozicija za lov.⁶¹

4.2.2. Rafting

Rijeka koja svoj izvor krije među planinama Gorskog Kotara – plućima Hrvatske, isprijecana je s brojnim slapovima koji će zadovoljiti „potrebe“ za adrenalinom. Tura započinje kod Broda na Kupi, malom mjestu u dolini gornjeg toka rijeke Kupe. Grupe veličine 4 – 30 mogu doći nenajavljene, dok one veće od 30 moraju se najaviti. Trajanje rute iznosi 4-5 sati ovisno o vremenskim uvjetima, turistima i mnogom drugim čimbenicima. Rute se izvađaju u vremenu od travnja do listopada, a cijena je oko 30 eura, odnosno 230 kuna. Osim jednodnevnih izleta nude se i višednevni koji uključuju različite rijeke. **Zelene rijeke** ruta je koja uključuje posjetu Kupi, Mrežnici, Uni, Zrmanji i Cetini i traje osam dana dok na primjer **Kupa Mrežnica** traje dva dana.⁶²

4.2.3. Kupališni turizam

Rijeka Kupa svojim posjetiteljima pruža svježiu i čistu vodu. Najposjećenija kupališta u ona u Ozlju, Prilišću, Vukovoj Gorici i Pribanjcima. Iako prolazi kroz sam centar grada Karlovca tu

⁶¹ Kupa, KŠR Korana, www.ksr-korana.hr/ribolovno-podrucje/kupa/index.html, 2.5.2017.

⁶² Terra Croatica, internetske stranice, www.raft.com.hr, 14.5.2017.

ne postoji ni jedno kupalište jer se tu nalaze ispusti karlovačke kanalizacije i generalna je percepcija da je tu voda onečišćena. Najbliže Karlovcu nalazi se kupalište kod Kvake gdje je uređeno i gledalište za praćenje sportova na vodi karlovačkog veslačkog kluba.

4.2.4. Žitna lađa

U vrijeme kada je Karlovac bio veliko lučko mjesto i kada je Kupa bila plovna, kupskim vodama plovile su lađe koje su uzvodno prevozile žito, a nizvodno drvo i drvenu građu. Tako je rijekom zaplovila lađa „Aurora Colapis“ – replika žitne lađe koja će služiti za razvoj riječnog turizma Kupe, ali i kao primjer za razvoj riječnog turizma cijele Hrvatske. Lađa će biti i kao neka vrsta muzeja na otvorenom koja će turistima prikazivati povijest kada su rijeke bile jedno od rijetkih pouzdanih vrsta prijevoza (ceste su često bile neprohodne, a željeznice nisu postojale).⁶³ Glavni cilj ove lađe jest promicati ruralni turizam, kao i razvoj obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava uz rijeku Kupu. Lađa je dugačka 25 metara, široka 4, teška je 12 tona, a na palubi ima 50 sjedećih mjesta. U konačnici žitna lađa bi trebala sadržavati posjete staroj jezgri grada Karlovca, Siska, obilazak Pokuplja i posjet parku prirode Lonjsko polje.⁶⁴

Slika 9: "Aurora Colapis"

Izvor: Kronike VG, www.kronikevg.com, 19.4.2017.

⁶³ Kronike VG, www.kronikevg.com/foto-zitna-lada-aurora-colapis-svecano-predstavljena-blagoslovljena-te-zaplovila-rijekom-kupom, 19.4.2017.

⁶⁴ Poslovni.hr, www.poslovni.hr/hrvatska/uskoro-ce-kupom-ponovno-zaploviti-zitna-laa-293942, 19.4.2017.

4.2.5. Cikloturizam

Kupska ruta prolazi pitomim reljefom i krajolikom koji svojim posjetiteljima daje mogućnost razgledavanja vinograda, klijeti, sakralnih spomenika na zapadnom dijelu, te šuma i ribnjaka u nizinskom dijelu. Prvi dio rute prolazi kroz Draganićku šumu do ribnjaka gdje se pružaju mogućnosti za bavljenje gljivarstvom i ribolovom. Od Draganića ruta ide prema Lazini i ravničarskim šumama. Jedini usponi su oni prilikom prelaska autoputa tako da se ruta preporuča biciklistima u slabijoj formi. Prvi dio staze završava u Draganićkim ribnjacima gdje posjetitelji mogu vidjeti carstvo divljine: srne, rode i patke. Nakon kratke okrepe kreće se prema Gornjem Pokupju gdje se može поближе upoznati s načinom života ljudi uz rijeku Kupu. Kod Ozlja staza se križa s rijekom Kupom i počinje povratak prema Draganiću. Dužina rute iznosi 57 kilometara, ali visinska razlika iznosi samo 25 metara.⁶⁵

Ozaljska ruta, kako samo ime kaže počinje u Ozlju kod starog grada gdje se nalazi zavičajni muzej koji posjetitelji mogu pogledati. Staza vijuga kroz gustu šumu, dolove i mnogobrojna sela i zaseoke od kojih svaki priča svoju tihu priču. Vrijedi se zaustaviti kod župne crkve Sv. Lovre koja je jedan od primjera baroknog graditeljstva ozaljskog kraja. Nakon prvih uspona dolazi se do mjesta Kamanje otkuda se vozi prema parku prirode Žumberak. Brežuljci parka prirode pružaju panoramske poglede na šumu, vinograde i male zaseoke koji čuvaju kulturnu baštinu. Najteži uspon je onaj prema mjestu Vivodina, ali se od tamo ruta nastavlja lakšom topografijom kroz sela Ferenci, Škaljevica, Vrhovac i Zaječko selo te dolazi do Ozlja kod hidroelektrane Ozalj. Ovo je jedna od kraćih ruta (33 km), ali zbog visinske razlike (351 m) zahtijeva veću pripremljenost.⁶⁶

Najveća znamenitost žakanjske rute je rijeka Kupa koja je prati između mjesta Stankovci i Bubnjarci. Na tom potezu Kupa je čista rijeka, bogata ribom i slapovima na kojima su sačuvane stare mlinice. U ljetnom razdoblju tu se mogu pronaći uređena kupališta. Prvi dio staze donosi penjanje laganim usponom do kanjona Kupe poslije kojeg dolaze šumski predjeli i spust do Netretića. U drugom dijelu turisti mogu odlučiti žele li skrenuti s rute i posjetiti pavlinski samostan. Poslije Ozlja i Erjavca turisti se mogu vratiti prema Netretiću ili Karlovcu. U mjestu Kamanje nalazi se špilja u kojoj posjetitelji mogu predahnuti od biciklizma i vrućine u ljetnim danima. Ruta je dugačka 64 kilometara a visinska razlika iznosi 194 metara.⁶⁷

⁶⁵ Cikloturizam, cikloturizam.tzkz.hr, 10.5.2017.

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ Ibid.

4.3. Mrežnica

Rijeka Mrežnica mjesto je na kojem se odvijaju sljedeći oblici turizma – ribolov, rafting, kupališni turizam i cikloturizam. Ribolovni turizam dostupan je cijelu godinu i turistima nudi kvalitetnu ponudu riba. Rafting i cikloturizam oblici su turizma koji najbolje prezentiraju turistima rijeku bogatu slapovima i brzacima na najbolji način. Ljeti je svakako najbolje izražen kupališni turizam koji na obale rijeke dovede velik broj turista.

4.3.1. Ribolov

Karlovački ribički klub gospodari s obje obale rijeke Mrežnice od slapa u Mrzlom polju pa sve do njezinog ušća u Koranu. Ovaj dio rijeke broji velik broj otoka koji presijecaju rijeku u više tokova. Obala je zarasla u vrbe, a rijeka je puna brzaka i plitkih dijelova čime je otežan pristup čamcima. U rijeci se nalaze različite vrste riba, a među najbitnijima su sve vrste bijele ribe i štuke. Oni sretniji mogu uloviti soma i šarana. Iza mosta u Mostanju nalazi se mrtvi rukavac u kojem se mogu pronaći štuke i linjaci. Zimi se tu može pronaći zimovnik bijele ribe, ali je zbog nepristupačnosti otežan pristup.⁶⁸

4.3.2. Rafting

Iako se slapovi na Mrežnici ne mogu uspoređivati s onima na Plitvicama ili u nacionalnom parku Krka, Mrežnica će posjetitelje zadiviti svojim sedrenim barijerama i raznolikošću. **Gornja Mrežnica** tura je koja kreće kod Čičinog mosta u blizini Slunja i završava pet kilometara dalje – kod Tržičkog mosta. Na tom putu prijeđu 26 od 93 slapa koji se nalaze na Mrežnici. Nakon Roničevićevog slapa tok ulazi u kratki kanjon koji završava kod drugog najvećeg slapa na Mrežnici – Milkovićevog slapa. Nekoliko kilometara niže tok rijeke ulazi u kanjon rijeke koji zbog nedostatka sunca rijeku ohladi 6-7°C. Njegov utjecaj vidljiv je skoro sljedećih pet kilometara dalje, posebice na vegetaciji i na obliku slapova. **Donja Mrežnica**, ruta je koja počinje u mjestu Keići, u blizini srušenog mosta iz Drugog svjetskog rata. Nešto dalje

⁶⁸ Mrežnica, KŠR Korana, www.ksr-korana.hr/ribolovno-podrucje/mreznica/index.html, 6.5.2017.

turisti mogu vidjeti splav koji prevozi ljude u Gornji Zvečaj, a odmah poslije i pontonski most koji stranim turistima predstavlja još jedan interesantan detalj. Ovo putovanje ne zahtijeva prethodno iskustvo, sudjelovati mogu djeca već od 6 godina.⁶⁹

4.3.3. Kupališni turizam

Mrežnica je jedna od rijeka koja na vrlo kratkom potezu može turistima ponuditi različite oblike turizma. Na njoj se nalaze slapovi koji grade jezerska proširenja u kojima se turisti mogu kupati. Na potezu od Primišlja do Karlovca postoji velik broj uređenih, ali i onih skrivenih kupališta na kojima se može uživati u potpunoj privatnosti. Uređena kupališta se najčešće nalaze uz slapove i drvene mlinove u kojima se nekada mljelo žito (mogućnost za razvoj ruralnog turizma): Generalski stol, Mrežnički Brig, Duga Resa, Sveti Petar... Valja naglasiti da se na kupalištima u Brigu i Zvečaju nalazi ugostiteljska ponuda, igrališta za djecu i ono najbitnije – uređeni prilazi vodi.⁷⁰ Ponekad se javljaju problemi u ljetnim mjesecima kada na kupališta dolazi velik broj posjetitelja što može rezultirati onečišćenjem prostora, ali i smanjenjem kvalitete doživljaja.⁷¹

4.3.4. Cikloturizam

Šesta ruta na stranici cikloturizam.tzkz.hr prolazi kroz Dugu Resu. Mrežnica je jedna od najljepših hrvatskih rijeka koja obiluje slapovima izgrađenim od sedre. U okolici rijeke nalaze se vinorodna područja na kojima turisti mogu kušati lokalne specijalitete. Ruta je podijeljena na dva dijela; prvi dio prolazi uz rijeku Koranu dok drugi dio Mrežnicom. Mrežnički dio ide od hotela Duga Resa, preko mosta prema Belajskim Poljicama. Trasa prolazi cestama sa rijetkim prometom, a prolazi pitoresknim šumama i prepeličjim poljima. Ruta završava na startu (Dugoj Resi) vraćajući se uz rijeku Mrežnicu.⁷²

⁶⁹ Terra Croatica, internetske stranice, www.raft.com.hr, 14.5.2017.

⁷⁰ Kupališni turizam, www.tzkz.hr, 6.5.2017.

⁷¹ Bilen M., Turizam i prostor, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac 2008.g.

⁷² Cikloturizam, cikloturizam.tzkz.hr, 10.5.2017.

4.4. Dobra

Osnovni oblici koji se održavaju na Dobri su cikloturizam i ribolovni turizam. Hidroelektrana kao rezultat ima česte bujične valove i hladnu vodu zbog čega se kupališni turizam sveo na minimum. Nekada je Dobra bila mjesto na kojem su se na dnevnoj bazi organizirali spustovi u čamcima. Danas je kanjon rijeke, zajedno sa slapovima, potopljen što ga turistima čini neatraktivnim.

4.4.1. Ribolov

U karlovački dio Dobre spada dio nizvodno od sela Bukovje Netretičko pa sve do njezinog ušća u rijeku Kupu kod kanala Kupa-Kupa. Zbog svog korita i nagiba rijeka je brza i plitka što znači da je dobra za lov na bijelu ribu. Nakon kiše, odnosno za vrijeme velikih i mutnih voda ribiči mogu loviti štuku. Zimi se u zimovnicima najlakše love plotice. Interesantno je da se uz crve na licu mjesta može koristiti trava sa slapa, odnosno alga kladofora. Ugođaj oko rijeke je miran i bez većih problema se može pronaći osamljeno mjesto.⁷³

4.4.2. Kupališni turizam

Na Dobri se nalazi sve manje kupališta otkako je izgrađena hidroelektrana Lešće. Gradnjom akumulacijskog jezera na rijeci nestao je kanjon te rijeke a samim tim i resursna osnova za razvoj kako rafting turizma tako i kupališnog turizma. Kupališni turizam pati i nizvodno zbog hladne vode koja izlazi iz brane što kupanje čini neugodno hladno. Osim toga česti su i bujični valovi zbog ispusta vode iz elektrane. Oni kupanje čine nesigurnim i narušavaju kupališne lokacije. Glavna kupališta na rijeci Dobri su kod Grduna, Stativa, Novigrada, Jarčeg polja i Lipe.⁷⁴

⁷³ Dobra, KŠR Korana, www.ksr-korana.hr/ribolovno-podrucje/dobra/index.html, 6.5.2017.

⁷⁴ Turistička zajednica Karlovačke županije, www.tzkz.hr/hr/sto-raditi-vidjeti/aktivni-odmor/kupanje, 6.5.2017.

4.4.3. Cikloturizam

Ruta kreće u Zvijezdi, povijesnom gradskom središtu i prolazi kroz prigradska naselja i sela sve do rijeke Dobre. U zvijezdi biciklisti mogu vidjeti jedan od najljepših renesansnih primjera obrambene arhitekture, ali i mnoge primjere „pučkog“ baroka. Prelaskom rijeke Kupe prolazi se prigradskim naseljima i selima, gdje turisti mogu vidjeti nepregledne poljoprivredne površine, te se uz minimalne uspone dolazi do mjesta Jaškovo. Oni slabije pripremljeni u Jaškovu mogu prijeći Dobru i vratiti se u grad kroz Zadobarje. Ostali nastavljaju uskom i slabo prometnom cestom do sela Novigrad na Dobri. Prelaskom starog kamenog mosta dolazi se do staroga grada sa čije se kule vidi rijeka Dobra sa prirodnim ljepotama oko nje, ali i ono bitnije može se odmoriti. Na povratku ruta prolazi kroz mjesto Vučjak nakon kojeg se uz stari grad Dubovac, još jedan vidikovac, vraća u grad. Ukupna dužina rute iznosi 39 kilometara dok visinska razlika iznosi 216 metara.⁷⁵

⁷⁵ Cikloturizam, cikloturizam.tzkz.hr, 10.5.2017.

5. SMJERNICE BUDUĆEG RAZVOJA TURIZMA NA RIJEKAMA GRADA KARLOVCA

Za razliku od nekadašnjeg, današnji turizam je turizam koji je okrenut čovjeku, koji zazire od masovnosti i hotelskih spavaonica. Glavna karakteristika današnjeg turizma jest uklanjanje gužve, bilo da se radi o plažama ili cestama, a aktiviranje individualnih i spontanijih doživljaja koji pojačavaju kreativnost odmora.⁷⁶ Postoje već neki temelji za razvitak „novog“ turizma u Karlovcu – tradicija kupališnog turizma, ribolovni turizam je na visokom nivou, gastronomska i izletnička ponuda je osnovna. Turizam ne bi trebao postati glavna i jedina okupacija Karlovčana, već bi se koristio kao alat za dovođenje kupaca određenih lokalnih proizvoda, sredstvo promocije i zapošljavanja stanovnika. Karlovačke rijeke trebaju postati jedno od središta društvenog života, rekreacije i turizma, prilikom toga mora se ulagati u turizam s dodanom vrijednošću. Potrebno je napraviti proizvod – spojiti lokacije; Zvijezda, rijeke, stari grad Dubovac.

Trenutno najbolje razvijen turizam jest kupališni. Karlovac ima prvo i jedino registrirano kupalište u Hrvatskoj, a postoje naznake da će se u budućnosti registrirati i druga kupališta: kupalište kod „Kvake“ na Kupi, kod „Alstoma“ na Mrežnici i ono na desnoj obali Korane ispod slapa. Uređenjem novih kupališta (svlačionice, tuševi, spasilačka služba i ugostiteljska ponuda) doći će do smanjenja opterećenja Foginovog kupališta, a samim tim i boljim iskorištavanjem prostora. Za izradu strategije razvoja turizma grada Karlovca obavljena je anketa u kojoj se nalaze neki od prijedloga za novim atrakcijama koje bi unaprijedile turističko iskustvo. Velik dio ljudi smatra da je na rijeci Korani potrebno urediti funkcionalni kamp koji bi na dvadesetak minuta od središta grada mogao ponuditi potpuni mir i prirodu.⁷⁷ Rijeke mogu biti prava meka natjecateljskih događanja. Kupa na primjer, zbog veslačkog kluba i malog gledališta, može biti domaćin veslačkih priredbi. Uz malo veći organizacijski napor može se održati triatlonska utrka čija bi ruta mogla pratiti tokove rijeka. Izvan sezone turiste na rijeke mogu vratiti ribolovna natjecanja. Na Foginovom kupalištu već postoje neke atrakcije poput piramide za penjanje, vaterpolskog igrališta i trampolina, dodatkom još takvih „sprava“ Korana u Karlovcu može postati pravi zabavni park u koji će dolaziti turisti iz cijele Hrvatske.

Jedna od mogućnosti za razvoj turizma oko rijeka može biti NATURA 2000, odnosno mreža morskih i kopnenih područja od međunarodne važnosti. Problem je to što se do oznake NATURA 2000 teško dolazi i trenutno postoji puno prepreka. Uz to mora se poraditi na

⁷⁶ Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.

⁷⁷ Ibid.

marketingu – ne postoji ili je u malom obujmu. Iako Karlovčani dobro poznaju rijeke, stanovnici izvan Karlovca imaju malo znanja i malo pristupa marketinškim informacijama (primjer: mali broj Zagrepčana zna da je karlovačka gradska jezgra šesterokraka zvijezda). Jedan od mogućih prijetnji turizmu jest iskorištavanje vode za proizvodnju električne energije, tj. hidroelektrane. Nakon one u Lešću, stanovnici imaju lošu percepciju o hidroelektranama i smatraju ih prijetnjama. Zato je potrebno bolje razraditi lokacije za nove, manje hidroelektrane kako se ne bi ugrozio turizam na rijekama.⁷⁸ Umjesto hidroelektrana na rijekama bi se trebali obnoviti stari mlinovi koji, osim što im se može vratiti prvotna namjena, mogu pričati priču o nekadašnjem životu.

⁷⁸ Karlovačke rijeke, upravljanje i zaštita – lokalna agenda za karlovačke rijeke za razdoblje od 2012. do 2017. godine, www.karlovac-touristinfo.hr/sites/default/files/lokalna_agenda_za_karlovacke_rijeka.pdf, 5.5.2017.

6. ZAKLJUČAK

Grad Karlovac jedan je od rijetkih gradova koji se može pohvaliti sa četiri rijeke. Karlovačke rijeke imaju izrazito velik potencijal pri stvaranju turističke ponude, koji još nije iskorišten. Najveći dio ponude trenutno otpada na kupališni turizam koji često tijekom ljeta karlovačka kupališta napuni do zadnjeg mjesta. Prilikom toga dolazi do smanjenja kvalitete doživljaja što rezultira manjim brojem „pravih“ turista, ali i smanjenja potrošnje. Bavljenje specifičnim oblicima turizma lokalnoj zajednici donosi velik broj pogodnosti. U prvom redu dolazi do povećanja zapošljavanja domicilnog stanovništva što je rezultat gradnje smještajnih kapaciteta i ostale infrastrukture, razvoj trgovine i ugostiteljske ponude, ali i uređivanje okoliša čime se povisuje životni standard rezidenata. Kako je već rečeno najveći dio turističke ponude odnosi se na kupališni turizam kojeg slijede ribolovni i rafting turizam. Kod biciklističkog turizma mora se još puno učiniti za obogaćivanje sadržajima već postojećih cesta kako bi se dobio zaokruženi proizvod. Iako rijeke trenutno imaju mali potencijal za razvoj lovnog turizma, isti se ne smije zaboraviti jer privlači turiste dubljeg džepa i svakako širi turističku sezonu izvan ljetnih mjeseci.

Jedan od najvećih problema jest onaj financijske prirode ali i nedostatak turističke tradicije na ovom prostoru što se očituje nedostatkom iskustva i smanjenom zainteresiranošću za turizam. Kako bi se to riješilo potrebno je uložiti u približavanje turizma stanovnicima (na primjer studij ugostiteljstva na Veleučilištu u Karlovcu, seminari, izleti i dr.) čime će ljudi doći do znanja i hrabrosti da se počnu baviti turističkom djelatnošću.

Uz stalna ulaganje i naporan rad može se očekivati da će karlovačke rijeke postati brand koji će privlačiti turiste, ne samo iz šire okolice, već i iz drugih zemalja.

POPIS LITERATURE

Knjige

1. Bilen M., Bučar K., Osnove turističke geografije, Mikrorad, Zagreb 2004.g
2. Bilen M., Turizam i prostor, Veleučilište u Karlovcu, Karlovac 2008.g.
3. Čorak, S., et.al., Hrvatski turizam – plavo, bijelo, zeleno, Institut za turizam, Zagreb, 2006
4. Pirjevec, B., Turizam jučer, danas..., Veleučilište u Karlovcu, Karlovac, 2008

Internetski izvori

1. Aktivni turizam, Gastronomija Karlovac, aktivniturismo.hr, 5.5.2017.
2. Aquatika – Slatkovodni akvarij, www.aquariumkarlovac.com, 9.5.2017.
3. Cikoturizam, cikloturizam.tzkz.hr, 10.5.2017.
4. Državni zavod za statistiku, www.dzs.hr, 25.2.2017.
5. Glazbena škola Karlovac, www.glazbena-ka.hr/20170113-o-skoli, 5.5.2017.
6. Grad Karlovac, www.karlovac.hr, 5.5.2017.
7. Hrvatska enciklopedija, www.enciklopedija.hr, 25.2.2017. – 5.5.2017.
8. Hrvatske rijeke, http://www.crorivers.com/rijeka-i-covjek_vodenice.php
9. Hrvatski športsko ribolovni savez, ribolovni-savez.hr, 2.5.2017.
10. Internetske stranice hostela „Na putu“, www.hostelnaputu.com, 5.5.2017.
11. Kaportal.hr, www.kaportal.rtl.hr, 5.5.2017.
12. Karlovačka županija, www.kazup.hr, 5.5.2017.
13. Karlovačke rijeke, upravljanje i zaštita – lokalna agenda za karlovačke rijeke za razdoblje od 2012. do 2017. godine, www.karlovac-touristinfo.hr/sites/default/files/lokalna_agenda_za_karlovacke_rijeka.pdf, 5.5.2017.
14. Klub športskih ribolovaca Korana Karlovac, www.ksr-korana.hr, 6.5.2017.
15. Kronike VG, www.kronikevg.com, 19.4.2017
16. Poslovni.hr, www.poslovni.hr, 19.4.2017.
17. Putovnica.net, www.putovnica.net, 4.3.2017.
18. Radio Mrežnica, www.radio-mreznica.hr, 5.5.2017.
19. Strategija razvoja turizma Grada Karlovca 2012.-2020., www.karlovac.hr, 1.5.2017.
20. Terra Croatica, internetske stranice, www.raft.com.hr, 14.5.2017.

21. Turistička zajednica grada Karlovca, www.karlovac-touristinfo.hr, 6.5.2017.
22. Turistička zajednica Karlovačke županije, www.tzkz.hr, 6.5.2017.

POPIS TABLICA

Tablica 1: Broj ležajeva u Karlovcu.....	12
Tablica 2: Prosječni broj noćenja	16
Tablica 3: Dolasci i noćenja u gradu Karlovcu	17
Tablica 4: Ribolovna područja na području grada Karlovca.....	20

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Struktura smještaja u Karlovcu.....	13
Grafikon 2: Dolasci stranih i domaćih turista u grad Karlovac.....	15
Grafikon 3: Noćenja stranih i domaćih turista u gradu Karlovcu	15
Grafikon 4: Prihodi TZ grada Karlovca (od boravišne pristojbe i turističke članarine)	18

POPIS SLIKA

Slika 1: Karlovac	2
Slika 2: Rijeka Korana u Karlovcu	4
Slika 3: Sedrene barijere na Mrežnici	6
Slika 4: Proljetne promenade	10
Slika 5: Računalna simulacija hotela na Baniji	14
Slika 6: Restorani u Karlovcu	23
Slika 7: Srce prirode	24
Slika 8: Foginovo kupalište.....	27
Slika 9: "Aurora Colapis"	30